

בי"ה

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ. שנת השבע עשרה
 יו"ל ע"י מוסד תורה והסכלה למבוגרים ולנער
 הסתדרות נסי מזרחי באמריקה
 מהדורה מיוחדת כטביל ההסתדרות הציונית העולמית
 המחלקה לחנוך ותרבות תורניים בגולה

בא (תשי"ח)

י"ב - י"ג

א. מכילתא בא י"ג י"ד "והיה כ"י שאלך בנך..."

נמצאת אומר: ארבעה בנים הם, אחד חכם אחד רשע אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול.

חכם מה הוא אומר: (דברים ו' כ') "מה העדות החוקים והמספטים אשר צוה ה' אלוהינו אתכם? אף אתה פתח לו בהלכות הפסח: אין ממסירין אחר הפסח אפיקומן."

רשע מה הוא אומר: (סמות י"ב כ"ו) "מה העבודה הזאת לכם? לכם ולא לו, ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר אף אתה הקתה את שניו ואסור לו: (סמות י"ג ח') "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" - לי ולא לך, אלו היית עם לא היית נזאל."

תם מה הוא אומר: (סמות י"ג י"ד) "מה זאת?" ואמרת אליו: "בחוק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים."

ושאינו יודע לשאול את פתח לו, שנאמר (סמות י"ג ח') "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים."

1. טים לב: טלטה בארבעת הפסוקים הם מפרשתנו ואחד מפ' ואתחנן. וכן סדרם בכל הנוסחאות.

התוכל למצוא טבה לכך למה לא סדרום רבותינו לפי סדר המקראות? ולמה תפשו סדר זה טבו האחרון בתורה ראטרן בדבריהם?

2. מקסין: והלא החכם והרשע בסגנון אחד שואלים

דברים ו' כ': מה העדות אשר צוה ה' אלוהינו אתכם
 סמות י"ב כ"ו: מה העבודה הזאת לכם

ולמה לא אמרין על החכם טזוציא את עצמו מן הכלל?

אא3. לתטובה הניתנת לרטע י"ג ח' בעבור זה עשה ה' לי...

נטאלת הטאלה: הלא בתורה נתנת לטאלתו (סמ' י"ב ב"ו) "מה העבודה הזאת לכם?"

טטובה אחרת: (י"ב כ"ז) "ואמרתם זבח פסח הוא לה", אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים כנגפו את מצרים ואת בתינו הציל."

מדוע לא נתנת טטובה זו בכרייתא ובאגדה אלא נתנת לרטע טטובתו טל טאינו יודע לטאל (י"ג ח') "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים?"

נטן לענות לטאלה זו!

4. מניין טטטובת י"ג ח' בעבור זה עשה ה' לי... נתנת לבן טאינו יודע לטאל, היכן הרטו לכך בטטוק?

5. הטוה דברי המכילתא כאן לדברי תנחומא הבאים:

טמ' י"ט טס מטה ודבר והאלוקים יעננו בקול:
 תנחומא סמות כ"ה, בא וראה האיך היה הקול יוצא אזל ישראל, כל אחד ואחד לפי כחו: הזקנים היו טומעים את הקול לפי כחם, והבחורים לפי כחן, והנערים לפי כחן, והקטנים לפי כחן, והיונקים לפי כחן והנשים לפי כחן, ואף מטה לפי כחו, שנאמר "מטה ידבר והאלוקים יעננו בקול" - בקול טהיה יכול מטה לסבול. וכן הוא אומר (תהלים כ"ט) "קול ה' בכח" - "בכחו" - לא נאמר, אלא "בכח", טכל אחד ואחד יכול לסבול.

מהו הרעיון המטותף לדברי המכילתא שלנו ולדברי מדרט תנחומא זה?

ב. י"ג ה' בעבור זה עטה ה' לי בצאתי ממצרים.

רמב"ן בעבור זה עטה ה' לי בצאתי ממצרים, וכן (טמות יח, כ): "והודעת להם את הדרך ילכו בה" ורבים כן. יאמר, כי בעבור זה עטה ה' לי בצאתי ממצרים אני עובד את העבודה הזאת, כעניין סאמר למטה (יג, טו): "על פן אני זובח לה' כל פטר רחם".

1אא) מה קטה לו בפסוקנו?

2אא) טתי חולטות לפרוטו של הרמב"ן כאן, אלו הם? אחד לטוני (אחד תחבירי)

3אא) לטם מה נעזר הרמב"ן בפסוק טמות י"ח כ', מה מועיל?

ג. י"ג ה' בעבור זה עטה ה' לי בצאתי ממצרים.

רש"י: בעבור טאקיים מצותיו, כגון פסח מזה ומרור הללו.

ראב"ע: אמר ר' מורינוס, פירוש "בעבור זה" היה ראוי להיותו הפוך: זה בעבור טעטה ה' לי. והביא רבים כמוהו לדעתו. ולפי דעתי אין אחד מהם נכון, כי אין נהפוך דברי אלוקים חיים? וטעם הפסוק ה' פ'ך מחטבו, כי אין אנו אוכלים מצות בעבור זה. רק (=אלא) פירוש "בעבור זה" בעבור זאת העבודה, שהיא אכילת מזה ולא יאכל חטף, שהוא תחילת המצות טציוה לנו ה', עטה לנו ה' אותות עד שהוציאנו ממצרים.

והטעם: לא הוציאנו ממצרים רק לעבדו (אלא כדי לעבדו בלבד). נכתוב (טמות ג, יב): "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה".

1. למי מוסבת מלת "זה" לדעת שלטת הפרסנים הנזיל (רש"י, ר' מורינוס ראב"ע)?

2. האם מסכים ר' מורינוס או ראב"ע עם פרוטו של רש"י?

3א) לטם מה הוסיף רש"י בפרוטו מלת "כגון" ולא אמר בעבור טאקיים מצות פסח מזה ומרור?

4אא) לטם מה הוסיף ראב"ע את המלים "טהיא תחילת המצות טעוה לנו ה'?"

5. מהו ההבדל העקרוני טבין ראב"ע ור' מורינוס בתפיטתם את תפקיד המצות בכלל?

6א) מי מטניהם יכול להסתמך על הפסוק מירמיהו ל"ג כ"ג?

"פסחים פרק י' מטנה ה'".

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, שנאמר "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור: בעבדך זה עטה ה' לי בצאתי ממצרים".

1) מניין הרמז לכך בפסוק?

2) היכן מצינו רעיון זה בתורה טנית?

טאלות המסומנות א קטות והמסומנות אא קטות ביותר. ענה למי ימתך והבנתך. טובות יט לטלוח לנחמה ליטוביך, הסתדרות הציונית העולמית המחלקה חנוך ותרבות תורניים, ירוטלים ת.ד. 92.